

2. *Безбожний В. Л.* Вибір способу забезпечення соціально-економічної безпеки великих промислових підприємств : дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / В. Л. Безбожний. – Л., 2009. – 197 с.
3. *Васильців Т. Г.* Економічна безпека підприємництва України : стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2008. – с. 43.
4. *Гічова Н. Ю.* Діагностика рівня економічної безпеки підприємства / Н. Ю. Гічова, С. Б. Довбня // *Фінанси України.* – 2008. – № 4. – С. 88-97.
5. Електронна система комплексного розкриття інформації (ЕСКРІН) емітентами акцій та облігацій підприємств, які знаходяться у лістингу організатора торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.escrip.nssmc.gov.ua
6. *Кірейцев Г. Г.* Фінансовий менеджмент / Г. Г. Кірейцев, Н. Г. Виговська, О. М. Петрук. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 440 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buklib.net/books/21874/>
7. *Ляшенко О. М.* Управління економічною безпекою підприємства : дис. докт. екон. наук: 21.04.02 / О. М. Ляшенко. – Л., 2011. – 425 с.
8. *Тищенко А. Н.* Формирование конкурентной позиции предприятия в условиях кризиса. Монография / А. Н. Тищенко, Ю. Б. Иванов, Н. А. Кизим. – Х. : ИД ИНЖЕК, 2007. – С. 376.
9. *Франчук В. І.* Особливості організації системи економічної безпеки вітчизняних акціонерних товариств в умовах трансформації економіки / В. І. Франчук. – Львівський державний університет внутрішніх справ, 2010. – 440 с.
10. *Шутяк Ю. В.* Діагностика економічної безпеки підприємства : дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Ю. В. Шутяк. – Харків, 2011. – 230 с.

УДК 330.658.7

Г.М. Пазєєва
старший викладач
кафедри зовнішньоекономічної діяльності та логістики,
Університет економіки та права «КРОК»

Декомпозиція потенціалу економічної безпеки підприємства

У статті досліджено поняття «потенціал», визначено найбільш важливі його елементи, а також подано їх характеристику. Розглянуто поняття «потенціал підприємства» та його складові, розкрито сутність поняття «потенціал економічної безпеки підприємства».

Ключові слова: потенціал, ресурс, потенціал підприємства, економічний потенціал, економічний потенціал підприємства, економічна безпека, потенціал економічної безпеки.

А.М. Пазєєва
старший преподаватель
кафедры внешнеэкономической деятельности и логистики,
Университет экономики и права «КРОК»

Декомпозиция потенциала экономической безопасности предприятия

В статье исследовано понятие «потенциал», определены наиболее важные его элементы, а также представлена их характеристика. Рассмотрено понятие «по-

тенциал предприятия» и его составляющие, раскрыта сущность понятия «потенциал экономической безопасности предприятия».

Ключевые слова: потенциал, ресурс, потенциал предприятия, экономический потенциал, экономический потенциал предприятия, экономическая безопасность, потенциал экономической безопасности.

A. Paziieva
Senior Lecturer
Foreign Economic Activity and Logistics Department
«KROK» University

Decomposition of Enterprise Economic Security Potential

The article investigates the concept of potential, the most essential elements are determined, moreover their characteristics are represented. The concept «enterprise potential» and its constituents are considered, and essence of the concept «potential of enterprise economic security is exposed».

Keywords: potential, resource, enterprise potential, economic potential, enterprise economic potential, economic security, economic security potential.

Постановка проблеми

Сучасне підприємство знаходиться в умовах безперервної зміни зовнішнього та внутрішнього середовища його існування. Ця нестабільність умов діяльності вимагає від господарюючих суб'єктів постійної адаптації шляхом збалансування інтересів учасників, пошуку нових і вдосконалення вже відомих засобів забезпечення економічної безпеки. Для цього необхідно мати достатні права, можливості, ресурси та компетенції. Тому виникає актуальна потреба у вивченні питання потенціалу економічної безпеки підприємства в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Питання дослідження сутності категорії потенціал, проблеми його формування, оцінки та управління розглядаються у працях вітчизняних учених, зокрема таких, як І.А. Васюкова [1], Н.М. Шайнський [2], К.Г. Воблій [3]. У сучасному трактуванні цього поняття часто використовуються терміни «ресурс», «резерв», при цьому сукупність усіх ресурсів характеризується як потенціал: «потенціал – це сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних ресурсів, головним чином – економічних. Найбільш детально виокремлюються дві «ресурсні» позиції. Б.Е. Бачевський [4]. Перша розглядає потенціал як сукупність ресурсів без урахування їх взаємозв'язків та участі в процесі виробництва. Так, російський академік Л.І. Абалкін [5] вважає, що потенціал є узагальненою, збірною характеристикою ресурсів. І це ми можемо дослідити в роботах російських учених і науковців далекого зарубіжжя: І.І. Лукінова [6], Є.Б. Фігурнова [7], С. Брю [21], К. Макконелла [21], Л.Г. Огорокова [24], М.А. Комарова [25], А.Н. Романова [25], С.А. Бороненкова [26], В.В. Ковальова [27], Н.Ф. Реймерса [24], К.С. Борзенкової [15] та інших.

Аналіз досліджень таких науковців, як А.Н. Люкшинова [9], О.С. Федонін [10], І.М. Репіна [10], О.І. Олексюк [10], І.А. Ачкасов [11], Т.А. Пушкар [11], В.Г. Федорова [11], Є.В. Лапін [12], М.Г. Чумаченко [13], Н.С. Краснокутська [14], В.Д. Волосатов [16], Ю.В. Бабанова [16] – свідчить, що формування потенціалу

підприємства – це виявлення стратегічних можливостей, ресурсів і резервів потенціалу, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємства.

У сучасних дослідженнях, присвячених забезпеченню ефективної господарської діяльності вітчизняних підприємств шляхом розвитку його потенціалу, вкрай недостатньо уваги приділено таким важливим його складовим, як потенціал економічної безпеки та потенціал конкурентоспроможності.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Аналіз поодиноких наукових джерел свідчить про відсутність усталених точок зору щодо визначення терміну «потенціал економічної безпеки» та розуміння його сутності, що обумовлює необхідність подальшої розробки цих питань.

Формулювання цілей статті

Мета статті – проаналізувати наукові підходи до визначення понять «потенціал», «ресурс», «потенціал підприємства», «економічний потенціал підприємства», «потенціал економічної безпеки підприємства». Відповідно до мети дослідження поставлено такі завдання: провести аналіз поглядів щодо визначення поняття «декомпозиція потенціалу економічної безпеки підприємства», виявивши загальні та відмінні риси, переваги та недоліки; сформулювати власне тлумачення поняття «потенціал економічної безпеки підприємства».

Виклад основного матеріалу дослідження

За етимологією термін «потенціал» походить від латинського «*potentia*» – «міць». «Словник іноземних слів» за редакцією І. Васюкова пропонує тлумачення терміна як «потужність, сила» [1]. В етимологічному словнику російської мови відзначається походження слова «потенційний» як запозиченого в XIX ст. з французької мови, де «*potentiel*» походить із латинської, у якій «*potens*» — «здатний», буквально – «здатний бути» [2]. Уперше про цей термін згадано в 1924 р. К.Г. Воблиєм, що розглядає цей термін як «приховані можливості, сили для будь-якої діяльності, які можуть виявитися у певних умовах» [3]. Вітчизняна економічна література цей термін у широкому значенні трактує як можливості, сили, запаси та засоби, які можуть бути використані, або як рівень потужності в будь-якому відношенні, сукупність засобів, необхідних для будь-чого. У сучасному трактуванні часто використовуються терміни «ресурс», «резерв», при цьому сукупність усіх ресурсів характеризується як потенціал: «потенціал – це сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних ресурсів, головним чином економічних, безпосередньо пов'язаних з функціонуванням виробництва й прискоренням НТП» [4]. Таким чином, терміни «потенціал», «потенційний» у сучасній науковій літературі позначають наявність у будь-кого економічного агента прихованих можливостей, які ще не виявилися, або можливість діяти у певній галузі. Характеристика терміна «потенціал» більш широко використовується щодо того чи іншого виду ресурсів чи їхньої сукупності. Найбільш виокремлюються дві «ресурсні» позиції. Перша розглядає потенціал як сукупність ресурсів без урахування їх взаємозв'язків та участі в процесі виробництва. Так, Л.І. Абалкін вважає, що потенціал є узагальненою, збірною характеристикою ресурсів [5]. На думку колективу науковців під керівництвом І.І. Лукинова, потенціал – це «кількість та якість ресурсів, які має та чи інша система» [6]. Особливість другої ресурсної позиції полягає у трактуванні потенціалу як сукупності ресурсів, здатних виробляти певну кількість матеріальних благ. Так, Є.Б. Фігурнов вважає, що потенціал «характеризує ресурси виробництва, кількісні та якісні їх параметри, які визначають максимальні можливості суспільства з вироблення матеріальних благ у кожний даний момент» [7].

Потенціал, таким чином, є відображенням можливостей досягнення високих кінцевих результатів шляхом найбільш раціонального використання наявних ресурсів, а поняття «ресурс» належить до елементів виробничого процесу. Ресурси – це можливості для досягнення цілей, які визначаються потенціалом. У таблиці подано альтернативні погляди науковців на це поняття.

Таблиця

Поняття «ресурси» з економічних позицій

Автор	Визначення	Джерело
1	2	3
Н.Ф. Реймерс	Будь-які джерела і передумови отримання необхідних людям матеріальних і духовних благ, які можна реалізувати при існуючих технологіях і соціально-економічних відносинах (матеріальні, трудові, у т.ч. інтелектуальні, і природні); запаси, джерела засобів; засіб, до якого звертаються за необхідності»	Реймерс Н.Ф. Экология (теории, законы, правила принципы и гипотезы) / Н.Ф. Реймерс. – М.: Журнал «Россия Молодая», 1994 – 367 с.
С. Брю, К. Макконелл	Ресурси – це земля, капітал, праця і підприємницька здатність	Макконелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: В 2-х т. – М.: ИНФРА-М, 1998. – 984 с.
Л.Г. Огорокова	Ресурсним потенціалом підприємства є сукупність усіх ресурсів підприємства, що забезпечують можливість отримання максимального економічного ефекту в заданий момент часу	Огорокова Л.Г. Ресурсный потенциал предприятия / Л.Г. Огорокова. – СПб.: СПбГТУ, 2001. – 293 с.
М. Комаров, Е. Румянцева, А. Яковенко	Ресурсний потенціал – система ресурсів, взаємозв'язана сукупність матеріально-речових, енергетичних, інформаційних засобів, а також самих працівників, які використовують (або можуть використовувати) їх у процесі виробництва матеріальних благ і послуг	Ресурсный потенциал экономического роста / под ред. М.А. Комарова, А.Н. Романова. – М.: Путь России, 2002. – 567 с.
С.А. Бороненкова	Розглядає ресурси як елемент об'єкта управління, класифікує їх традиційним чином: засоби праці; предмети праці; трудові ресурси; фінансові ресурси	Бороненкова С.А. Управлінський аналіз / С.А. Бороненкова. – М.: Финансы і статистика, 2001. – 384 с.
В.В. Ковальова	Визначає сукупність ресурсів як матеріально-технічну базу (довгострокові ресурси, обумовлені суттю технологічного процесу), оборотні активи (активи, що забезпечують виконання технологічного процесу), трудові ресурси і фінансові ресурси	Ковалев В.В. Анализ хозяйственной деятельности: учебник / В.В. Ковалев, О.Н. Волкова – М.: Проспект, 2010. – 424 с.
Н.Ф. Реймерс	Ресурси – «будь-які джерела і передумови отримання необхідних людям матеріальних і духовних благ, які можна реалізувати при існуючих технологіях і соціально-економічних відносинах (матеріальні, трудові, у т.ч. інтелектуальні, і природні); запаси, джерела засобів; засіб, до якого звертаються за необхідності»	Реймерс Н.Ф. Экология (теории, законы, правила принципы и гипотезы) / Н.Ф. Реймерс. – М.: Журнал «Россия Молодая», 1994 – 367 с.

Продовження табл.

1	2	3
К.С. Борзенкова	За ступенем належності ресурсів підприємству розрізняють внутрішні, які має у своєму розпорядженні само підприємство, і зовнішні ресурси. За ступеню реалізації ресурсів у господарському процесі розрізняють фактичні ресурси, тобто постійно необхідні для виконання виробничої програми; потенційні ресурси, які можуть бути отримані та задіяні за певних умов; умовні ресурси, до яких відносяться засоби різних резервних і спеціальних фондів, напрями використання довгострокових кредитів банків тощо	Борзенкова К.С. Оценка экономического потенциала предприятия и повышение эффективности его использования : автореф. дис. канд. экон. наук / К.С. Борзенкова. – Белгород, 2003. – 24 с.
С.А. Бороненкова	Розглядає ресурси як елемент об'єкта управління і класифікує їх традиційним чином: засоби праці; предмети праці; трудові ресурси; фінансові ресурси	Бороненкова С.А. Управленческий анализ / С.А. Бороненкова. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 384 с.

Джерело: систематизовано автором

Отже, аналіз наукових поглядів свідчить, що принциповою відмінністю між термінами «ресурси» і «потенціал» є їх зв'язність з суб'єктами економічної діяльності. Потенціал окремого підприємства є невід'ємним від суб'єктів діяльності. Тобто «потенціал», окрім матеріальних і нематеріальних засобів, включає здатність працівника, колективу, підприємства, суспільства в цілому до ефективного використання наявних засобів або ресурсів.

Зупинимося на деталізації поняття «потенціал підприємства». Так, А.Н. Азріліян та інші пропонують розуміти під потенціалом сукупність наявних засобів, можливостей у якій-небудь галузі [8]. На думку А.Н. Люкшинова, потенціал підприємства є сукупність його можливостей із випуску продукції (надання послуг) [9]. Окрім внутрішніх змінних, він включає й можливості загально-організаційного керівництва – управлінський потенціал. Однак, на нашу думку, управлінський аспект потенціалу є предметом самостійного дослідження. Так, І.М. Репіна трактує підприємницький потенціал як сукупність ресурсів (трудо-вих, матеріальних, технічних, фінансових, інноваційних і т. ін.), навичок і можливостей керівників, спеціалістів та інших категорій персоналу щодо вироблення товарів, надання послуг (здійснення робіт), отримання максимального доходу (прибутку), забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства [10].

Потенціал підприємства, на думку О.І. Олексюк, – це максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив (можливостей) якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства в певному середовищі господарювання (ситуаційно-ринкова складова) з урахуванням ресурсних, структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень [10, с. 9].

Стосовно підприємства, використовується термін «економічний потенціал», що розглядається як одна з важливих динамічних характеристик діяльності підприємства й одночасно відображає стан підприємства щодо вимог зовнішнього та внутрішнього середовища, використовується для оцінки його роботи [11]. Тобто, підприємства використовують свій економічний потенціал як інструмент

адаптаційного процесу, завдяки чому воно трансформується відповідно до мінливого зовнішнього (й/або внутрішнього) середовища. А активне пристосування суб'єкта господарювання до змін умов функціонування і є неперервним процесом у ефективному використанні та вдосконаленні економічного потенціалу. Економічний потенціал підприємства розглядається науковцями як результат економічних і виробничих відносин між суб'єктами господарської діяльності. Так Є.В. Лапін ототожнював потенціал із масштабами діяльності виробничого підприємства, а для його характеристики найчастіше використовував такі показники, як виробнича потужність, знімання продукції з одиниці виробничої площі тощо [12]. Економічний потенціал М.Г. Чумаченко визначає як відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату [13]. Визначення потенціалу Н.С. Краснокутська подає як можливості системи ресурсів і компетенції підприємства створювати результат для зацікавлених осіб за допомогою реалізації бізнес-процесів, тобто виокремлює маркетинговий, ринковий, кадровий, інформаційний, фінансовий потенціали у складі загального потенціалу підприємства, але вважає, що управлінський потенціал «не є самостійним утворенням: він значною мірою зумовлюється наявними кадровим та інформаційним потенціалами» [14]. Попри різні позиції вчених щодо складу економічного або конкурентоспроможного потенціалу, їх об'єднує розуміння важливості та значущості управлінського потенціалу як чинника, який формує загальний потенціал підприємства.

Таким чином, економічний потенціал підприємства є складною динамічною взаємопов'язаною структурою, у якій взаємодіють між собою всі види наявних ресурсів і можливостей, включаючи перспективи диверсифікації підприємства, що використовуються для досягнення тактичних і стратегічних цілей його діяльності та забезпечення сталого розвитку. Однак, розглядаючи поняття «економічний потенціал підприємства», слід виділити важливу його складову «потенціал економічної безпеки підприємства», яка характеризує базис його виживання та генезис подальшого розвитку в умовах нестабільності та динамічності середовища функціонування.

Розглянемо сутність поняття «потенціал економічної безпеки підприємства» через взаємозалежність із категорією «економічна безпека». Економічна безпека – це економічна категорія, що характеризує такий стан економіки, за якого забезпечуються стійке економічне зростання, оптимальне задоволення потреб, раціональне управління, захист економічних інтересів на всіх рівнях господарювання [15].

Поняття «економічна безпека підприємства» пройшло еволюційний шлях – від ототожнення його із завданням збереження комерційної таємниці до прирівнювання до ефективності діяльності підприємства. Нині економічну безпеку підприємства пропонується розуміти як такий стан економіки підприємства, за якого забезпечується [20]:

- досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції;
- розвиток і захищеність науково-технологічного, виробничого і кадрового потенціалу від активних або пасивних економічних погроз;
- узгодженість інтересів підприємства і суб'єктів зовнішнього середовища;
- запобігання або ослаблення зовнішніх, внутрішніх загроз при ефективно-му використанні корпоративних ресурсів [16].

Економічна безпека підприємства, на нашу думку, – це стан найбільш ефективного використання його потенціалу, що забезпечує спроможність підприємства реалізовувати свої інтереси шляхом їх збалансування з іншими суб'єктами

та запобігання загрозам і забезпечувати стабільний розвиток підприємства в цей час і в майбутньому. Трактуювання поняття «потенціал економічної безпеки» в науковій літературі майже не зустрічається, хоча сам термін використовується в російських і вітчизняних публікаціях. Існує низка фундаментальних робіт, присвячених впливові на економічну безпеку інноваційного потенціалу. До найбільш відомих слід віднести праці К. Фрімена, який показав, що за рахунок реалізації нововведень забезпечується зростання системи економічної безпеки [17]; а також роботи відомого українського вченого С.М. Шкарлет [20], який розглядає інноваційні аспекти забезпечення потенціалу економічної безпеки підприємства.

Таке розуміння економічної безпеки підприємства свідчить про те, що господарюючий суб'єкт, перебуваючи в ситуації невизначеності як внутрішніх, так і зовнішніх умов господарювання, забезпечує досягнення цілей бізнесу через використання і зміцнення потенціалу в зазначених роботах переважно інноваційного [16]. В електронній енциклопедії економіста зазначено, що потенціал економічної безпеки – інтегрована числова оцінка, що характеризує ступінь достатньо високої фінансової стійкості та надійності присутності підприємства на цільовому ринку [18].

Дослідниками А.А. Кроснощокіним та Д.А. Динцем було введено поняття «потенціал економічної безпеки» [19]. Виходячи з аналізу вищезазначеного, на нашу думку, потенціал економічної безпеки підприємства – це динамічна сукупність його прав, можливостей, ресурсів і компетенцій, спрямованих на захист життєво важливих інтересів і забезпечення стабільного функціонування та стійкого розвитку в майбутньому. Потенціал економічної безпеки підприємства – це його здатність забезпечувати стабільність функціонування та розвиток в умовах дії дестабілізуючих факторів зовнішнього середовища.

Декомпозицію потенціалу економічної безпеки підприємства представлено на рисунку.

Як видно з рисунка, до елементів потенціалу економічної безпеки підприємства можна віднести всі складові, що пов'язані з убезпеченням його функціонування та розвитку. Зазначені складові можна умовно розділити на три групи, а саме: об'єктні, суб'єктні та інтегральні, які складно віднести до суто об'єктних чи суб'єктних. Об'єктні складові потенціалу економічної безпеки підприємства пов'язані з матеріально-речовинною та особовою формами потенціалу підприємства. Вони споживаються та відтворюються в тій чи іншій формі в процесі функціонування.

До об'єктних складових потенціалу підприємства відносяться: інноваційний потенціал, операційний потенціал і фінансовий потенціал. Операційний потенціал є поліструктурною системою. До його складу входять: потенціал землі та природно-кліматичні умови; потенціал основних фондів; потенціал нематеріальних активів; потенціал технологічного персоналу. Головною складовою фінансового потенціалу є інвестиційний, тобто наявні та приховані можливості підприємства для здійснення простого і розширеного відтворення.

Суб'єктні складові потенціалу економічної безпеки підприємства пов'язані із суспільною формою їх виявлення. Вони не споживаються, а становлять передумову, загальноекономічний, загальногосподарський соціальний чинник раціонального споживання об'єктних складових. До суб'єктивних складових потенціалу підприємства відносяться: науково-технічний потенціал, управлінський потенціал і потенціал організаційної структури управління. Для сучасних підприємств, що функціонують на ринкових засадах, важливими складовими

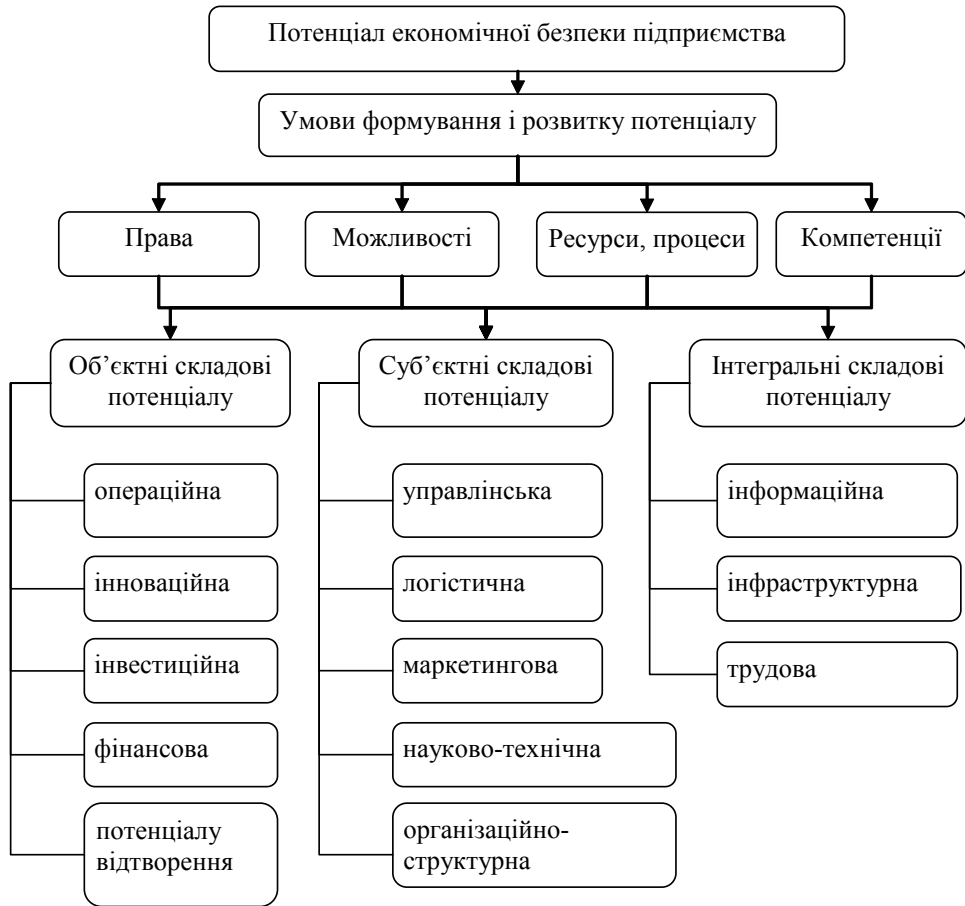

Рис. Декомпозиція складових потенціалу економічної безпеки підприємства

Джерело: складено автором

потенціалу економічної безпеки є маркетинговий і логістичний потенціали. На особливу увагу в структурі потенціалу економічної безпеки підприємства заслуговують: трудовий, інфраструктурний та інформаційний потенціали, їх не можна однозначно віднести до суб'єктних чи об'єктних складових.

Висновки

Результати проведених досліджень дають змогу констатувати, що: термін «потенціал» є відображенням можливостей досягнення високих кінцевих результатів шляхом найбільш раціонального використання наявних ресурсів економічного агента. Поняття «ресурс» належить до елементів виробничого процесу. Ресурси – це можливості для досягнення цілей, які визначаються потенціалом. Економічний потенціал підприємства є складною динамічною взаємопов'язаною структурою, у якій взаємодіють між собою сукупність усіх видів наявних ресурсів і можливостей, включаючи перспективи збільшення підприємства, що використовуються для досягнення тактичних і стратегічних цілей його розвитку та забезпечення сталого розвитку. Економічна безпека підприємства, на нашу думку, – це стан найбільш ефективного використання його потенціалу, що забезпечує спроможність підприємства реалізовувати свої інтереси шляхом їх збалансування з іншими суб'єктами та запобігання загрозам і забезпечувати

стабільний розвиток підприємства в цей час і в майбутньому. Потенціал економічної безпеки підприємства – це динамічна сукупність його прав, можливостей, ресурсів і компетенцій, спрямованих на захист життєво важливих інтересів і забезпечення стабільного функціонування та стійкого розвитку в майбутньому.

Література

1. *Васюкова И. А.* Словарь иностранных слов / И. А. Васюкова. – М. : АСТ / Астрель / Хранитель, 2006. – 416 с.
2. *Этимологический словарь русского языка* / под. ред. Шаинского Н.М. – М., 1994 г.
3. *Воблый К. Г.* Производственные силы Украины. Техника, экономика, право / К. Г. Воблый // Научные записки Ин-та народного хоз-ва. – 1924. – № 4-5. – С. 126-149.
4. *Бачевский Б. Е.* Износ оборудования и его обновление в Украине. Экономика: проблемы теории та практики. Зб. наук. праць Дніпропетровського національного університету / Б. Е. Бачевский, О. О. Решетняк, І. М. Семенко. – Вип. 197. Т. II. Дніпропетровськ : ДНУ, 2004. – С. 305-311.
5. *Абалкин Л. И.* Диалектика социалистической экономики / Л. И. Абалкин. – М. : Мысль, 1981. – 351 с.
6. *Лукинов И.* Аграрный потенциал : исчисление и использование / И. Лукинов, А. Онищенко, Б. Пасхвер // Вопросы экономики. – 1988. – № 1. – С. 12-21.
7. *Фигурнов Э.* Производственный потенциал социалистического общества / Э. Фигурнов // Политическое самообразование. – 1982. – № 12.
8. *Большой экономический словарь* / под. ред. А. Н. Азрилияна. – 2-е изд. доп. и перераб. – М. : Институт новой экономики, 1997. – 864 с.
9. *Люкшинов А. Н.* Стратегический менеджмент на предприятиях АПК / А. Н. Люкшинов. – М. : Колос, 1999. – 367 с.
10. *Федонін О. С.* Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2004. – 316 с.
11. Конспект лекцій з курсу «Потенціал підприємства : формування та оцінювання» (для студентів заочної форми навчання за напрямком підготовки 0501 – «Економіка і підприємництво», спеціальностей 6.050100, 7.050107 – «Економіка підприємства») / І. А. Ачкасов, Т. А. Пушкар, В. Г. Федорова ; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 89 с.
12. *Лапін Є. В.* Економічний потенціал підприємств промисловості : формування, оцінка, управління / Є. В. Лапін // Вісник СумДУ. – Серія : Економіка. – 2007. – № 1. – С. 63-71.
13. *Чумаченко М. Г.* Економічний аналіз : навч. посіб. / М. Г. Чумаченко. – К. : КНЕУ, 2001. – 204 с.
14. *Краснокутська Н. С.* Процесний підхід до формування потенціалу торговельних підприємств / Н. С. Краснокутська // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. – 2009. – № 4. – С. 117-125.
15. *Борзенкова К. С.* Оценка экономического потенциала предприятия и повышение эффективности его использования : автореф. дис. ... канд. экон. наук / К. С. Борзенкова. – Белгород, 2003. – 24 с.
16. *Волосатов В. Д.* Сущность и структура инновационного потенциала промышленного предприятия / В. Д. Волосатов, Ю. В. Бабанова // Вестник Челябинского государственного университета, 2010. – № 3 (184). Экономика. Вып. 24. – С. 134-138.
17. *Ewans, G. T.* Thinking globalisation: Issues for open and distance education in Australia and the South Pacific // Crossing Frontiers. Rockhampton : Central Queensland University, 1995
18. *Энциклопедия экономиста : Потенциал предприятия* / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.grandars.ru/college/ekonomika-firmy/potencial-predpriyatiya.html>
19. *Краснощек А. А.* Современные аспекты анализа и оценки экономической безопасности организаций / А. А. Краснощек, И. А. Динец // Корпоративные финансы, 2010. – № 4 (16). – С. 78.
20. *Шкарлет С. М.* Економічна безпека підприємства : інноваційний аспект : монографія / С. М. Шкарлет. – К. : Книжкове видавництво Національного авіаційного ун-ту, 2007. – 436 с.

21. Макконелл К. Р. Экономикс: В 2-х т. / К. Р. Макконелл, С. Л. Брю. – М. : ИНФРА-М, 1998. – 984 с.
22. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности: учебник / В. В. Ковалев, О. Н. Волкова. – М. : Проспект, 2010. – 424 с.
23. Реймерс Н. Ф. Экология (теории, законы, правила принципы и гипотезы) / Н. Ф. Реймерс. – М. : Журнал «Россия Молодая», 1994 – 367 с.
24. Огорокова Л. Г. Ресурсный потенциал предприятий / Л. Г. Огорокова. – СПб. : С-ПБГТУ, 2001. – 293 с.
25. Ресурсный потенциал экономического роста / под ред. М. А. Комарова, А. Н. Романова. – М. : Путь России, 2002. – 567 с.
26. Бороненкова С. А. Управлінський аналіз / С. А. Бороненкова. – М. : Фінанси і статистика, 2001. – 384 с.
27. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности : учебник / В. В. Ковалев, О. Н. Волкова. – М. : Проспект, 2010. – 424 с.

УДК 336.502:622:333

О.М. Ромашко
доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту,
Університет економіки та права «КРОК»

Особенности управлінського обліку витрат підприємства

У статті досліджено питання класифікації витрат в управлінському обліку. Розглянуто вплив класифікації витрат на прийняття управлінських рішень

Ключові слова: витрати, прибуток, управлінський облік, елемент витрат, стаття витрат, система обліку витрат.

О.М. Ромашко
доцент кафедри учета, анализа и аудита,
Университет экономики и права «КРОК»

Особенности управленческого учета расходов предприятия

В статье исследованы вопросы классификации расходов в управленческом учете. Рассмотрено влияние классификации расходов на принятие управленческих решений.

Ключевые слова: расходы, прибыль, управленческий учет, элемент расходов, статья расходов, система учета расходов.

O. Romashko
Associate Professor of Accounting, Analysis and Audit,
«KROK» University

Management Accounting Peculiarities of Enterprise Expenses

This paper investigates the issues of expenses classification in management accounting. The effect of the expenses classification on management decision-making is considered.